

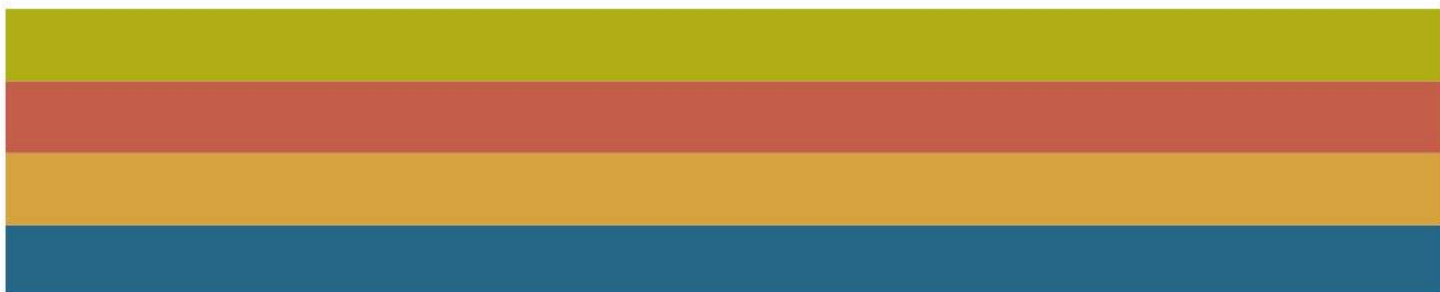
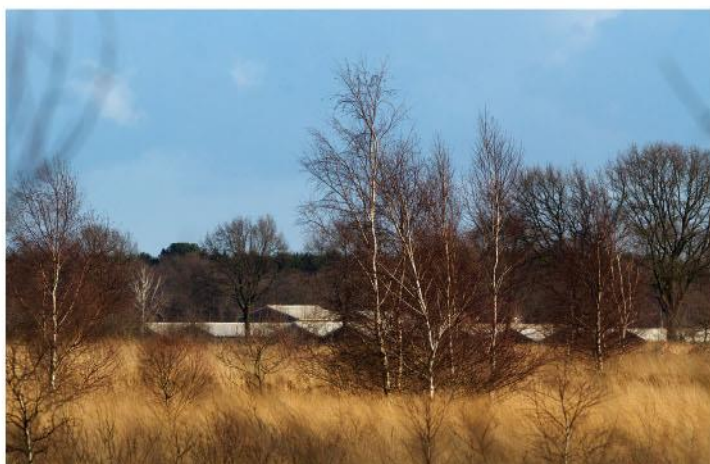

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Innamepompstation Bergsche Maas te Hank met persleidingtracé Evides

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

24 augustus 2018 / projectnummer: 3170

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

Evides Waterbedrijf wil een nieuw pompstation voor de inname van oppervlaktewater realiseren aan de Bergsche Maas. Daarnaast worden leidingen aangelegd om het water van dit pompstation naar het spaarbekken De Gijster te transporteren. De Gijster is een van de spaarbekkens die gebruikt worden voor de productie van drinkwater. Voor de realisatie van het pompstation en de leidingen is een MER opgesteld. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage¹ zich uit over de kwaliteit van het opgestelde MER.

Wat laat het MER zien?

Het MER beschrijft verschillende mogelijke locaties voor het pompstation en varianten voor de ligging van transportleidingen of een innamegeul. De belangrijkste milieueffecten hangen samen met de aanleg van de leidingen of de innamegeul. De varianten met een innamegeul hebben meer negatieve effecten op de bodemgesteldheid en landschappelijke en archeologische waarden. Alle varianten leiden tot (tijdelijke) negatieve effecten op natuurwaarden in beschermd natuurgebied de Biesbosch. Het voorkeursalternatief B2 (zie figuur 1) zal worden gecombineerd met de uitvoering van vernattingsmaatregelen op de Sint Jansplaat en in de Fortunapolder. Deze moeten op termijn leiden tot herstel van de natuurwaarden (zachthoutoobos, riet en waterriet) en tot verbetering van de natuurkwaliteit.

Figuur 1: Plangebied en ligging van onderzochte alternatieven en varianten (bron: MER)

¹ De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3170](https://www.commissiemer.nl) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

Wat vindt de Commissie van het MER?

Het MER is voorzien van veel bijlagen en daardoor erg uitgebreid. De aanleiding voor het voornemen en de locatiealternatieven zijn duidelijk beschreven. In het MER is aan alle relevante milieuaspecten op hoofdlijnen aandacht besteed. Voor de onderbouwing wordt verwezen naar de bijlagerapporten. De Commissie vindt dat in het MER nog informatie ontbreekt die essentieel is voor de te nemen besluiten:

- Het MER bevat geen publieksvriendelijke samenvatting. Daardoor is het voor bestuurders en burgers niet gemakkelijk om inzicht te krijgen in de geplande ingrepen en de effecten van de onderzochte varianten.
- De effecten van de aanleg van de transportleidingen op de natuurwaarden van de Biesbosch zijn in het MER niet volledig beschreven. Daardoor is de ernst van deze effecten onduidelijk en kan niet worden beoordeeld onder welke voorwaarden de leidingen kunnen worden aangelegd.

De Commissie adviseert de ontbrekende informatie aan te vullen voordat over de diverse vergunningen wordt besloten.

Achtergrond

Voor de bouw van het innamepompstation en de aanleg van de leidingen tussen het pompstation en het spaarbekken zijn diverse vergunningen nodig, zoals een omgevingsvergunning, een watervergunning, een natuurbeschermingsvergunning en een ontgrondingsvergunning. Deze vergunningen moeten verleend worden door respectievelijk de gemeentes Werkendam en Drimmelen, Rijkswaterstaat en (voor de laatste twee vergunningen) de provincie Noord-Brabant. Voor het besluit over de ontgrondingsvergunning is een m.e.r.-beoordeling noodzakelijk. Daarnaast is een Passende beoordeling nodig, vanwege de gevolgen voor het Natura 2000-gebied de Biesbosch. Besloten is een MER op te stellen voor de te nemen besluiten. De gemeente Werkendam treedt op als coördinerend bevoegd gezag voor de m.e.r.-procedure.²

Advisering door de Commissie

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag besluit over de vergunningen. In dit toetsingsadvies beoordeelt de Commissie of het MER voldoende informatie bevat om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen in het besluit over de vergunningen.

De Commissie constateert dat de gemeente Werkendam niet alle bijlagen bij het MER ter inzage heeft gelegd, omdat niet alle bijlagen relevant zijn voor de vergunningen waarvoor de gemeente het bevoegd gezag is. Om een goed totaalbeeld van de milieueffecten te krijgen zijn deze bijlagen echter wel van belang. Uit nadere informatie van de initiatiefnemer is gebleken dat in de periode mei-augustus 2018 alle ontwerpbeschikkingen en bijlagen ter inzage zijn gelegd door de verschillende bevoegde gezagen. Deze informatie heeft de Commissie nog niet kunnen betrekken bij haar advisering. Het MER heeft uitsluitend ter visie gelegen bij de gemeente Werkendam. Over de aanvullende informatie zal de Commissie een separaat advies uitbrengen.

² De Commissie merkt op dat volgens het Besluit m.e.r. alleen de ontgrondingsvergunning m.e.r.-beoordelingsplichtig is. Het bevoegd gezag daarvoor is de Provincie Noord-Brabant.

2. Toelichting op het oordeel

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en doet zij aanbevelingen voor de op te stellen aanvulling en voor de besluitvorming. De aanbevelingen voor de aanvulling zijn opgenomen in tekstkaders. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen bij de besluitvorming.

2.1 Samenvatting en toegankelijkheid (milieu)informatie

De gemeente Werkendam heeft het MER ter inzage gelegd tezamen met de ontwerp-omgevingsvergunning en de ontwerp-watervergunning. De ontgrondingsvergunning en de natuurbeschermingsvergunning, waarvoor de provincie Noord-Brabant het bevoegd gezag is, zijn niet op hetzelfde moment ter visie gelegd. Bij het MER zijn ook verschillende bijlagen gepubliceerd. Het MER verwijst vaak naar bijlagerapporten, die echter niet allemaal tezamen met het MER ter visie zijn gelegd. Dit geldt onder andere voor de Natuurtoets/Passende beoordeling, terwijl dit rapport cruciaal is voor de beschrijving en beoordeling van de effecten op natuur (zie § 2.2. van dit advies).

In het MER ontbreekt bovendien een publieksvriendelijke samenvatting, waarin de belangrijkste conclusies van het MER zijn beschreven. De Wet milieubeheer bepaalt dat een MER voorzien moet zijn van een niet-technische samenvatting.

Door de grote hoeveelheid rapporten en de vele verwijzingen naar onderliggende rapporten, het ontbreken van bijlagen bij de terinzagelegging en het ontbreken van een samenvatting is het voor bestuurders en burgers niet mogelijk om voldoende inzicht te krijgen in de geplande ingrepen, de onderzochte alternatieven en de effecten daarvan.

De Commissie vindt het essentieel voor de besluitvorming over de verschillende vergunningen, dat in aanvulling op het MER een publieksvriendelijke samenvatting wordt opgesteld.³ Verder adviseert de Commissie om alsnog alle bijlagen bij het MER ter inzage te leggen, voor zover dat nog niet is gebeurd.⁴

2.2 Effecten op natuur

2.2.1 Effectbeoordeling in het MER

In § 3.2.4 van het MER is een eerste beschouwing opgenomen van de gevolgen van alternatieven en varianten van het voornemen voor natuurwaarden in de Biesbosch, op basis van een

³ Tijdens de terinzagelegging is een samenvatting van het MER opgesteld. Het bevoegd gezag heeft aangegeven dat deze samenvatting zo spoedig mogelijk alsnog zal worden gepubliceerd. De Commissie heeft deze samenvatting nog niet bij haar advisering kunnen betrekken.

⁴ Uit informatie van de initiatiefnemer blijkt dat in de periode mei-augustus 2018 alle ontwerpbeslissingen ter inzage zijn gelegd door de verschillende bevoegde gezagen.

analyse uit oktober 2017⁵. Mede op basis daarvan zijn alternatieven en varianten geselecteerd voor nader onderzoek. De effecten van deze alternatieven en varianten zijn zeer beknopt beschreven in § 6.5.3 van het MER, op basis van een natuurtoets.⁶ De natuurtoets is tevens bedoeld als Passende beoordeling in de zin van de Wet natuurbescherming, maar dit is uit het MER niet duidelijk. Voor de onderbouwing van de effectbeschrijving en -beoordeling moet de natuurtoets worden geraadpleegd. Het feit dat deze natuurtoets niet tezamen met het MER ter inzage is gelegd, maakt dat de effectbeoordeling uit het MER voor belanghebbenden niet verifieerbaar is.

2.2.2 Effecten op Natura 2000-gebied de Biesbosch

In de natuurtoets (tevens bedoeld als Passende beoordeling) is beoordeeld in hoeverre significante effecten kunnen optreden op habitats en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Hiervoor zijn de effecten beoordeeld van (tijdelijk) verlies van areaal en leefgebied, ontwatering, verstoring, versnippering en stikstofdepositie.

De beoordeling is systematisch uitgevoerd en concludeert voor alle habitats en soorten dat significante gevolgen uitgesloten kunnen worden, al of niet na uitvoering van herstelmaatregelen. In veel gevallen wordt dit gemotiveerd op basis van de gunstige staat van instandhouding. Voor enkele soorten – de Blauwborst en de Snor – is de staat van instandhouding echter ongunstig. Dit houdt in dat momenteel niet wordt voldaan aan de instandhoudingsdoelstellingen. Uit de natuurtoets blijkt dat tijdelijke negatieve effecten op deze soorten optreden. Gesteld wordt dat deze soorten zich na uitvoering van het voornemen zullen herstellen. Om deze stelling te onderbouwen is volgens de Commissie een meer gedetailleerde beschouwing nodig over de huidige kwaliteit van het leefgebied, de gevoeligheid van de populatie voor verstoring, het aanpassings- of herstelvermogen en de tijd die hier voor nodig is.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER een nadere ecologische onderbouwing op te nemen van de conclusie dat significante gevolgen voor de Blauwborst en Snor uitgesloten kunnen worden.

Uit de natuurtoets blijkt dat er door het voornemen initiële effecten op habitattypen en broedvogels optreden, die een significante aantasting zouden kunnen betekenen. Zonder maatregelen op de Sint Jansplaat en in de Fortunapolder heeft het voorkeursalternatief, mede door het grote ruimtebeslag, ten opzichte van andere alternatieven en varianten de grootste natuureffecten. Aan de uitvoering van het voorkeursalternatief is dan ook de voorwaarde verbonden dat maatregelen in de Fortunapolder en Sint Jansplaat worden genomen. Concreet betekent dit dat het terrein waar ontgraving plaats vindt voor de aanleg van de leidingen naderhand zal worden heringericht, ter verbetering van de kwaliteit van het zachthoutoobos en ontwikkeling van riet en waterriet. Deze maatregelen zijn in lijn met het ontwerp-Beheerplan voor het Natura 2000-gebied de Biesbosch.

⁵ Aanvullende notitie voor de Milieueffectrapportage innamepompstation Bergsche Maas, Bureau Waardenburg, 4 oktober 2017. Deze notitie staat in het MER vermeld als bijlage H, maar is niet tezamen met het MER ter inzage gelegd.

⁶ Natuurtoets Innamepompstation Bergsche Maas, gemeente Drimmelen en Werkendam, Bureau Waardenburg, 14 december 2017. Deze notitie staat in het MER vermeld als bijlage F, maar is niet tezamen met het MER ter inzage gelegd.

Uit het MER is niet duidelijk of de ingrepen op de Sint Jansplaat en in de Fortunapolder gezien kunnen worden als onlosmakelijk onderdeel van het voornemen. Dit is van belang in verband met de toetsing aan de Wet natuurbescherming. Uit de Passende beoordeling moet blijken of de zekerheid kan worden verkregen dat de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied niet worden aangetast. Daarbij mogen mitigerende maatregelen worden betrokken, mits deze direct verband houden met het project. Als deze zekerheid niet kan worden geboden moet de ADC-toets worden doorlopen.⁷ Als maatregelen niet direct samen hangen met het voornemen, moeten deze mogelijk als compenserende maatregelen worden beschouwd. Compenserende maatregelen komen pas in beeld als onderzocht is of er alternatieve oplossingen zijn en of er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn om het project uit te voeren. Zoals eerder aangegeven blijkt uit het MER dat er – zonder de genoemde herstelmaatregelen – alternatieven voor het voornemen zijn met minder negatieve gevolgen dan het voorkeursalternatief.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER te onderbouwen dat de ingrepen op de Sint-Jansplaat en in de Fortunapolder onlosmakelijk onderdeel vormen van het voornemen. Als dit niet het geval is, is het aan het bevoegd gezag om binnen de kaders van de natuurbeschermingsregelgeving tot een adequate oplossing te komen.

2.2.3 Nationaal Natuurnetwerk (NNN)

De effecten op het NNN zijn in het MER niet besproken. In de natuurtoets zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN beknopt beschreven. De effecten op deze kenmerken en waarden worden benoemd, maar niet getoetst aan het provinciale beschermingsregime ('nee, tenzij'-beginsel, compensatiebeginsel). Deze toetsing is wel relevant voor de besluitvorming, aangezien deze betrekking heeft op een bredere variatie aan te beschermen natuurwaarden dan het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming.

In de natuurtoets is aangegeven dat de initiatiefnemer over de effecten in overleg moet treden met het bevoegd gezag – de provincie Noord-Brabant – en dat de provincie 'moet aangeven welk deel van dit ingreepgebied als verlies moet worden beschouwd en hoe dit verlies opgevangen moet en kan worden'. De effectbeoordeling en een beschouwing van mogelijke mitigerende maatregelen behoort in het MER te worden beschreven.

Uit een toelichting van de initiatiefnemer heeft de Commissie begrepen dat, in het kader van de toetsing aan het provinciale beleid, inmiddels nadere informatie over de effecten op het NNN beschikbaar is. Deze informatie heeft de Commissie nog niet kunnen betrekken bij haar advisering.

⁷ Dit houdt op grond van art. 2.8, vierde lid, van de Wet natuurbescherming respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? Inklusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de beoordeling van de effecten op beschermde natuurgebieden nader te onderbouwen, door:

- een nadere beschouwing van de zekerheid waarmee herstel van habitattypen en leefgebied c.q. populaties van broedvogels op kan treden en van de tijd die voor het bereiken van de gewenste kwaliteitsverbetering nodig is;
- een beschrijving van de wezenlijke kenmerken en waarden van het studiegebied, de gevolgen van het voornemen hierop en een toetsing aan de voorschriften in de provinciale ruimtelijke verordening.

2.2.4 Soortenbescherming

In hoofdstuk 6 van de natuurtoets zijn de effecten op beschermde soorten beschreven. In dit hoofdstuk is niet ingegaan op soorten die tevens beschermd zijn op grond van Natura 2000, zoals de Noordse Woelmuis, Bever en verschillende soorten vissen. De effecten op deze soorten zijn op populatieniveau al beoordeeld (in hoofdstuk 3 en 4 van de natuurtoets).

Voor soortenbescherming geldt echter een wezenlijk ander kader dan voor Natura 2000. Op basis hiervan moet beoordeeld worden of verbodsbepalingen worden overtreden, bijvoorbeeld door het verstoren van soorten tijdens uitvoering van de werkzaamheden. Deze beoordeling is voor de genoemde soorten niet uitgevoerd.

Uit een toelichting van de initiatiefnemer heeft de Commissie begrepen dat, in het kader van het verlenen van een ontheffing door de Provincie Noord-Brabant, inmiddels nadere informatie over de effecten op beschermde soorten beschikbaar is. Deze informatie heeft de Commissie nog niet kunnen betrekken bij haar advisering.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de beoordeling van de effecten op beschermde soorten nader te onderbouwen, door:

- te beoordelen of algemene verbodsbepalingen worden overtreden voor beschermde soorten, waarvoor tevens instandhoudingsdoelstellingen gelden in het Natura 2000-gebied Biesbosch;
- zo nodig aan te geven welke maatregelen hiervoor genomen zouden kunnen worden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Gert Dekker

drs. Pieter Jongejans (secretaris)

drs. Reinoud Kleijberg

Marja van der Tas (voorzitter)

drs. Frank Wijnants

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Ontgrondingsvergunning, omgevingsvergunning, natuurbeschermingsvergunning, watervergunning.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit D16.1, "oppervlaktedelfstoffen". Daarom is project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit(en)

Provincie Noord-Brabant (ontgrondingsvergunning, natuurbeschermingsvergunning), Rijkswaterstaat (watervergunning), gemeente Werkendam en gemeente Drimmelen (omgevingsvergunningen).

Initiatiefnemer besluit(en)

Evides Waterbedrijf.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Werkendam.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiener.nl projectnummer [3170](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

